

**Informe explicatiu
que acompanya el protocol**

diversitats

Informe explicatiu que acompanya el protocol

Aquest informe explicatiu desenvolupa i justifica el contingut del protocol d'atenció a la identitat i a l'expressió de gènere de la Universitat de València, i proporciona informació per aprofundir en l'objecte i propòsit d'aquest instrument per tal de comprendre millor l'abast i la filosofia d'aquesta eina.

diversitats

PREÀMBUL	5
DISPOSICIONS GENERALS	6
Objecte i àmbit d'aplicació (art. 1)	6
Definicions (art. 2).....	10
Contingut del dret d'autodeterminació de gènere (art. 3)	17
CAPÍTOL 1. PLA D'ACTUACIONS	20
Àmbit d'actuacions (art. 4)	20
Actuacions davant l'assetjament o comportaments	
LGTBIfòbics (art. 5)	21
Accés i ús de les instal·lacions universitàries (art. 6)	21
CAPÍTOL 2. CANVI DE NOM	22
I. Canvi de nom d'ús comú	22
Canvi de nom d'ús comú o elegit (art. 7)	22
Tractament administratiu de la identitat de gènere	
sentida (art. 8)	23
Efectes del canvi de nom d'ús comú (art. 9)	23
II. Canvi de nom d'ús legal	24
Canvi de nom d'ús legal o registral (art. 10)	24
Efectes del canvi de nom d'ús legal (art. 11)	25
Reexpedició de títols o documents oficials (art. 12)	25
CAPÍTOL 3. PROCEDIMENT	26
Sol·licitud (art. 13)	26
Presentació (art. 14)	26
Execució (art. 15)	26
Tractament de les dades personals (art. 16)	27
DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA	27
DISPOSICIÓ FINAL	27

© del text: ruth m. mestre i sela andreu, 2019
 © d'aquesta edició, Universitat de València, 2019

—
 Disseny i maquetació: Formo
 Impremta: IMAG Impressions

diversitats

VNIVERSITAT
 DE VALÈNCIA

Vicerektorat
 d'Igualtat, Diversitat i Sostenibilitat

Col·labora:

**GENERALITAT
 VALENCIANA**
 Vicepresidència i Conselleria
 d'Igualtat i Polítiques Inclusives

PREÀMBUL

En el preàmbul se situa la diversitat al centre de les polítiques universitàries, en compliment de la legislació vigent i com a responsabilitat social que ostenta la universitat com a institució pública d'ensenyament superior.

El reconeixement i el respecte de la diversitat és una qüestió de drets humans i de justícia social. Com a tal, requereix un marc normatiu que reconega el dret a la identitat i a la lliure expressió de gènere com un dret humà fonamental, i dotar-lo de les eines adequades per fer-lo efectiu.

En aquest sentit, la normativa autonòmica esmenta directament les universitats públiques valencianes tant en relació amb l'adaptació del protocol d'atenció a la identitat i a l'expressió de gènere¹ a l'àmbit universitari (art. 25 de la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana), com pel que fa a la implementació de mesures i actuacions específiques per al foment de la igualtat en la diversitat entre la comunitat universitària (art. 25 de la citada llei i de la Llei 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI).

Amb el compromís que el reconeixement de la diversitat constituïska una aposta ferma i una prioritat per a la Universitat de València, s'ha subscrit un conveni de col·laboració amb la Generalitat Valenciana, a través de la Vicepresidència i de la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, per al foment d'activitats de formació, recerca,

1 El protocol educatiu a que fa referència és el protocol d'acompanyament per garantir el dret a la identitat de gènere, l'expressió de gènere i la intersexualitat, que regula la Instrucció, de 15 de desembre de 2016, del director general de Política Educativa, i que estableix el procediment d'actuació als centres educatius no universitaris.

divulgació i sensibilització en matèria d'igualtat en la diversitat entre la comunitat universitària.

Fruït d'aquest conveni, la Universitat de València ha engegat una iniciativa per la igualtat en la diversitat en sentit ampli, que inclou la diversitat afectivosexual, familiar i de gènere, l'etnicocultural i la religiosa. Aquest projecte, que impulsa el Vicerectorat d'Igualtat, Diversitat i Sostenibilitat, s'anomena *diversitats*, amb minúscula i en plural, amb la intenció de trencar amb la norma i la jerarquia i convidar a la pluralitat. I és en el marc d'aquesta iniciativa que s'elabora i promulga aquest protocol.

DISPOSICIONS GENERALS

En les disposicions generals es detalla l'objecte i l'àmbit d'aplicació d'aquest protocol, les definicions pertinents als efectes d'aquest, el contingut del dret d'autodeterminació de gènere com també el pla d'actuacions en què s'emmarca aquest instrument.

Objecte i àmbit d'aplicació (art. 1)

Pel que fa a l'objecte i l'àmbit d'aplicació, el protocol garanteix el dret d'autodeterminació de gènere de totes les persones, especialment d'aquelles que manifesten una identitat de gènere sentida diferent de l'assignada en el moment del naixement, en la línia del que disposa la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat.

La identitat de gènere és la vivència interna i individual del gènere (masculí, femení o no binari) tal com cada persona la sent i autodetermina. Aquesta circumstància es pot correspondre o no amb el gènere assignat en el moment del naixement, que consisteix en l'apreciació visual dels òrgans genitals externs.

En relació amb la pròpia vivència de la identitat de gènere, les persones podem ser *trans* o *cis*. El terme *trans* s'usa per referir-se a totes aquelles persones que tenen una identitat de gènere divergent o expressen «rols de gènere» diferents als assignats per la societat —entenen per rols de gènere el conjunt de funcions, pautes, comportaments i drets definits i atribuïts socialment i culturalment. Aquestes vivències poden mostrar una gran varietat de formes i expressions que, de vegades, reben denominacions específiques, però que ací no detallarem. Emprem en aquest text l'expressió *trans* com un concepte paraigua inclusiu que comprèn diferents realitats i identitats, incloses la de les persones *transsexuals*, *transgènere*s, *transvestits/ides*, etc.² Les persones *cis*, per contra, són totes aquelles persones la identitat de gènere de les quals es correspon amb l'assignada en el moment del naixement, és a dir, on el sexe (biològic i genítal) guarda relació amb el gènere (social) assignat.

De manera conscient, en la redacció d'aquest text s'ha evitat restringir els drets a la identitat i l'expressió de gènere al col·lectiu de persones *trans*, i s'ha fet extensible a totes les persones, incloses les *intersex* —tal com preveu el protocol a què fa referència la Instrucció, de 15 de desembre de 2016, del director general de Política Educativa, per la qual s'estableix el protocol d'acompanyament per garantir el dret a la identitat de gènere, l'expressió de gènere i la intersexualitat.

Les persones *intersex* són aquelles persones que han desenvolupat de manera natural combinacions atípiques de cromosomes, hormones, genitals i característiques físiques dels homes i les dones. Abans, per referir-se a aquestes discordances entre sexe cromosòmic, gònades i genitals

2 En la secció de desenvolupament i justificació de les definicions que inclou el protocol, treballarem aquest concepte i explicarem les diferències entre persones *transsexuals* i *transgènere*s, com també *transvestides* (relatiu al concepte d'expressió de gènere o comportament de gènere no normatiu).

s'utilitzava el terme «hermafrodita», però avui en dia es rebutja per considerar-se pejoratiu i inexacte.

Els moviments activistes *intersex*, en el marc dels drets humans, denuncien l'abordatge mèdic de la intersexualitat i d'aquelles cirurgies que no siguen mèdicament necessàries, resultat d'expectatives socials imposades pel model binari del «sistema sexe-gènere»³, que es realitzen sense el consentiment lliure i informat de les persones concernides.

Els cossos intersexuals són cossos no normatius, no binaris, transgredeixen les normes del sistema i obrin un ventall de condicions associades a un desenvolupament atípic de les característiques sexuals. Hi ha així diferents estats i variacions de la intersexualitat, que no sempre són evidents en el moment del naixement. I és, en aquest sentit, en cas que la identitat de gènere sentida no es corresponga amb la que va ser assignada en el moment del naixement, que té aplicació aquest protocol a tots els efectes.

El protocol és aplicable a qualsevol membre de la comunitat universitària (estudiantat, personal d'administració i serveis i personal docent i investigador) que manifeste una identitat de gènere sentida diferent de l'assignada i tinga vinculació amb la universitat en el moment de sol·licitud de canvi de nom.

Empara també les persones que hagen finalitzat la seua relació amb la universitat a l'efecte de reexpedició de títols, segons que estableix l'article 12 d'aquest protocol, com també l'estudiantat *trans* futur universitari immers en un procés de transició de gènere sense haver rectificat les seues dades registrals. En aquest sentit, i als efectes que preveu la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, la Universitat de València ha d'establir mesures de seguiment i de coordinació

³ Aquest concepte es detalla en l'apartat de definicions.

amb els centres d'accés, i en particular durant les proves d'accés a la universitat (PAU), en virtut del que estableix el procediment de tractament de dades personals que afecta l'alumnat *trans*, incorporat en el document d'Informació general i instruccions de matrícula a les proves d'accés a la universitat (PAU).

Adicionalment, quan les actuacions remeten a l'accés i l'ús d'instal·lacions i de serveis universitaris d'acord amb la identitat de gènere sentida, inclosos els lavabos i els vestidors, aquest protocol és aplicable també a les persones que en són usuàries. Cal pensar, per exemple, en les instal·lacions del Servei d'Educació Física i Esports, que ofereix activitats per als distints col·lectius universitaris (PDI, PAS, estudiantat), però també per a usuaris i usuàries de la Nau Gran, fills i filles del PDI i del PAS, etc., i fins i tot per a persones externes a la Universitat. En aquest sentit, el protocol s'aplica a totes les persones que facen ús de les instal·lacions esmentades.

L'esport pot resultar una experiència traumàtica per a les persones *trans* i *intersex*, tant pel que fa a la segregació per gènere com del que resulta de l'exposició pública del cos. Els lavabos i els vestidors es converteixen en espais incòmodes que marginen els cossos no normatius. Trobar «banys segurs» esdevé un problema diari per a les persones *trans* i *intersex*, així com el fet de participar en activitats esportives (equips, entrenaments i competicions). Aquest és un tema important i específic de l'àmbit de l'esport, perquè les competicions es realitzen per segregació de gènere i cal tenir-ho en compte.

D'altra banda, cal pensar també en aquelles situacions quotidianes que afronten diàriament persones externes a la Universitat, com és ara omplir una fitxa de tercers, reservar un allotjament, gestionar un viatge o gaudir de serveis universitaris oberts al públic general: cursos d'extensió universitària, la Nau Gran o l'Escola d'Estiu de la Nau dels Xiquets i les Xiquetes, entre altres.

En cas de no tenir modificades les dades registrals, i a petició de la persona interessada, la Universitat ha de vetlar per respectar la identitat de gènere sentida d'aquestes persones i, sempre que siga possible, en la documentació administrativa d'exposició pública ha de fer ús de les seues dades personals segons que estableix l'article 8 del capítol 1 d'aquest protocol (relatiu al tractament administratiu de la identitat de gènere), i que detallem en l'apartat corresponent.

Definicions (art. 2)

A continuació, es detalla i justifica la selecció de les definicions que inclou el protocol, que faciliten la interpretació del document i la comprensió de les diferents necessitats i realitats a què es veuen exposades les persones amb una identitat de gènere sentida diferent de la que els va ser assignada en el moment del naixement. La majoria d'aquestes definicions s'han extret de la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana.

En essència, del que es tracta és de conèixer el significat de quatre conceptes bàsics: el sexe biològic, la identitat de gènere, l'expressió de gènere i l'orientació sexual —que es combinen per configurar la realitat de qualsevol persona, especialment la de les persones *trans*.

El sexe (biològic) fa referència a les diferències sexuals, anatòmiques i fisiològiques, basades en les característiques merament biològiques; mentre que el gènere (social) es refereix a les diferències socioculturals i, en general, a les diferents funcions, papers i rols associats i atribuïts tant a dones com a homes.

El «sistema sexe-gènere» (Gayle Rubin, 1975) fa referència a la manera com cada realitat cultural distribueix i assigna pautes de comportament i rols socials a les persones en funció del seu sexe (biològic). El nostre sistema organitza la realitat des de

la dicotomia sexual i assigna a homes i a dones uns patrons socioculturals que inclouen una orientació sexual determinada. Cada persona ha de tenir un sol sexe biològic coherent amb una identitat de gènere i un rol de gènere, que, al seu torn, genera un desig, l'heterosexual.

L'heteronormativitat és l'expectativa que totes les persones són, o han de ser, heterosexuales, i que aquesta condició és l'única natural, normal o acceptable. Aquest model contribueix a crear un sistema igualment binari de gènere que construeix homes i dones com a éssers complementaris, diferents i desiguals. El sistema sociopolític que justifica i promou la superioritat de l'home i l'heterosexualitat enfront de la resta de gèneres i orientacions sexuals es diu «heteropatriarcat», que de vegades també es denomina «cisheteropatriarcat».

Segons aquest sistema de sexe-gènere binari, les coses van així:

	♀	♂
sexe	femella	mascle
identitat de gènere	dona	home
expressió de gènere	femenina	masculina
orientació sexual	heterosexual*	heterosexual*

* En referència a l'expectativa que totes les persones són, o han de ser, heterosexuales, i que aquesta condició és l'única natural, normal o acceptable (heteronormativitat).

El binarisme del sistema sexe-gènere fa referència al fet de pensar aquestes categories únicament en termes duals (mascle/femella, home/dona, heterosexual/homosexual). D'aquesta manera, totes les persones que no responen ni se senten

identificades amb els «mandats de gènere», no hi tenen cabuda. S'exclou així, de manera directa, d'aquest sistema binari les persones amb diferències de desenvolupament sexual, sexualitats o identitats de gènere diverses, com són les persones LGTBI.

Les sigles LGTBI fan referència a persones que no segueixen la norma sexual i de gènere: lesbianes (L), gais (G), *trans* (T), bisexuals (B) i intersexuals (I). El fet d'incloure les persones *trans* i intersexuals dins d'aquest acrònim pot fer-nos pensar, erròniament, que es tracta d'una altra orientació sexual més. Tanmateix, l'intersexualitat fa referència a característiques sexuals i el terme *trans* ens parla d'una qüestió d'identitat de gènere.

Les persones intersexuals, com les persones *trans*, tenen un ventall d'orientacions sexuals tan ampli com les persones *cis*. Així, podríem parlar de diferents orientacions afectivosexuals com és l'heterosexualitat, la homosexualitat, la bisexualitat (orientació sexual que fa referència al desig sexual i/o romàntic cap a persones d'ambdós gèneres), la pansexualitat (desig sexual i/o romàntic cap a persones independentment del seu gènere o sexe) o l'asexualitat (falta d'atracció sexual), entre altres.

Per sort, les persones som molt més complexes i riques que aquest sistema binari, i existim més enllà d'aquestes categories estanques:

	♀	♂	♀♂
sexe	femella	mascle	intersexual
identitat de gènere	dona	home	altres*
expressió de gènere	femenina	masculina	andrògina
orientació sexual	heterosexual, homosexual, bisexual, pansexual, asexual, etc.		

*Agènere, gènere fluid, etc.

Ateses les definicions que recull el protocol, la **identitat de gènere** es refereix a com ens identifiquem cada persona en relació amb la varietat de possibilitats de sentir-se dona, home, cap dels dos (agènere), tots dos (gènere fluid), entre altres. En aquest sentit, quan parlem d'identitat de gènere sentida ens referim a la vivència pròpia, interna i individual, del gènere tal com cada persona la sent i autodetermina, és a dir, l'autoconsciència de cada persona de ser ella mateixa i que es pot correspondre o no amb el gènere assignat en el moment del naixement atenent a l'observació dels genitals.

Es reconeix el dret d'autodeterminació de gènere de totes les persones i, en especial, d'aquelles que manifesten una identitat de gènere sentida diferent de l'assignada, com poden ser les persones *trans* o *intersex*.

Amb el terme *trans* ens referim a totes aquelles persones que tenen una identitat de gènere sentida divergent o que expressen «rols de gènere» diferents als assignats per la societat, i inicien un procés de transició per adequar la seua expressió a la seua identitat de gènere, incloses la de persones *transsexuals* i *transgènere*s.

Les persones *intersex* són aquelles persones que han desenvolupat de manera natural combinacions atípiques de cromosomes, hormones, genitals i característiques físiques dels homes i les dones. Els estats i variacions de la intersexualitat no sempre són evidents en el moment del naixement, i és en aquest sentit, en cas que la identitat de gènere sentida no es corresponga amb l'assignada, que és d'aplicació aquest protocol a tots els efectes. En estreta relació amb aquest concepte central, es presenten les definicions de «procés de transició» i «expressió de gènere».

El **procés de transició cap al gènere sentit** és el moment en què es troba la persona que, de decidir fer-ho, inicia un procediment d'adaptació progressiva a la seua identitat de

gènere sentida, que en ocasions pot comportar tractaments hormonal i/o quirúrgics de cirurgia⁴ que assegurin la congruència amb la seua identitat de gènere. Aquest és el tret que diferencia les persones *transsexuals* de les persones *transgènere*s. Les persones *transsexuals* són aquelles que completen la transició per adequar l'expressió de gènere a la seua identitat de gènere amb tractaments mèdics i operacions de reassignació de sexe, mentre que les persones *transgènere*s realitzen el procés de transició cap al gènere sentit sense sotmetre's a una reassignació.

L'expressió de gènere és la manifestació de la identitat de gènere, és la forma i manera d'expressar-se, gustos i comportaments que s'espera d'un determinat gènere, i que ve imposat per la societat. Hi ha l'expressió de gènere «masculina», l'expressió de gènere «femenina» o una barreja (andrògina)⁵, entre altres, que a més pot ser variable. No obstant això, les definicions d'identitat i d'expressió de gènere es presenten per separat perquè no sempre l'expressió és reflex d'una identitat de gènere determinada. Cal pensar en les persones que es transvesteixen⁶, o que adopten rols de gènere, roba o complements considerats socialment propis del sexe contrari, és a dir, *pròtesis* o *dispositius* que s'adhereixen al cos amb un valor politicoidentitari, com pot ser pintar-se els llavis o les ungles, portar sabates de taló o falda, etc.

4 La Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, assenyala, entre altres, els tractaments quirúrgics de cirurgia d'exèresi de mama i de genitals, d'implant de pròtesis mamàries i reconstructiva de genitals, de modificació del to i el timbre de veu quan es requerisquen, etc.

5 L'androgínia és la combinació de característiques masculines i femenines en una mateixa persona, que va més enllà del model binari. En l'actualitat, és una forma d'expressió de gènere que defensa el potencial de dinamisme o «fluïdesa dels gèneres» (gènere fluid).

6 Una persona transvestida és aquella que es vesteix amb roba que s'associa al sexe oposat al seu de naixement. Pot fer-ho en públic o en privat, ocasionalment o continuament. No té a veure amb la seua orientació sexual ni tampoc amb la seua identitat de gènere.

Tot i que la finalitat d'aquest protocol és garantir el dret d'autodeterminació de gènere de totes les persones, especialment d'aquelles que manifesten una identitat de gènere sentida diferent de l'assignada, és important tenir en compte el ventall de realitats que ens obri el concepte d'expressió de gènere, sobretot pel que fa a la detecció, la prevenció i l'actuació enfront d'actituds i comportaments discriminatoris motivats per LGTBIfòbia⁷, que puguen patir les persones com a conseqüència, entre altres, de la seua expressió de gènere no normativa.

És en aquest sentit que s'inclouen els diferents **tipus de discriminació per raó de sexe** (directa, indirecta i múltiple), el concepte d'**assetjament discriminatori** en sentit ampli i el de **revictimització o victimització secundària**, seguint les definicions de la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, però que ací no detallarem, i en relació amb allò que estableix l'article 5 del capítol 1 d'aquest protocol pel que fa a les actuacions davant l'assetjament per raó d'orientació sexual, identitat o expressió de gènere així com de les actituds o comportaments LGTBIfòbics.

A l'últim, s'inclouen dues definicions bàsiques que determinen el procediment de canvi de nom que defineix aquest document, i també els efectes d'aquests canvis. Així, cal diferenciar entre **nom d'ús comú o elegit**, el que tria la persona d'acord amb la seua identitat de gènere sentida sense haver modificat prèviament les seues dades registrals, i **nom d'ús legal o registral**, que és el que figura en el document nacional d'identitat o equivalent.

De nou ací, per tal de comprendre la naturalesa i el rerefons d'aquestes qüestions, és important acudir a la normativa de referència. La Llei 3/2007, de 15 de març, reguladora de

7 La LGTBIfòbia és el prejudici social cap a la població LGBTI, construït culturalment i interioritzat a través de la socialització. Es manifesta de maneres molt diferents, com ara violència física, aïllament social, estereotips, etc.

la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones, permet el canvi de la inscripció relativa al sexe en el registre civil, i amb això el canvi de nom d'ús legal, de la documentació oficial quan la inscripció no es correspon amb la identitat de gènere sentida.

Tal com assenyala l'article 4 de l'esmentada llei, per poder rectificar les seues dades, la persona sol·licitant ha d'acreditar, mitjançant informe mèdic,

- a) que li ha sigut diagnosticada⁸ «disfòria de gènere»⁹,
- b) i que ha sigut tractada¹⁰ mèdicament durant almenys dos anys per acomodar les seues característiques físiques a les corresponents al sexe reclamat.

La llei fixa així un marge d'almenys dos anys per poder sol·licitar el canvi de nom en el document nacional d'identitat o equivalent, que és el temps mínim de tractament que s'ha d'acreditar. Durant aquest període es dona una paradoxa entre l'aparença física i el nom de la persona que la llei no resol. A més, aquesta normativa va quedar restringida a persones majors d'edat i de nacionalitat espanyola.

8 L'informe ha de fer referència, d'una banda, a l'existència d'una dissonància entre el gènere inicialment inscrit i la identitat de gènere sentida per la persona sol·licitant o sexe psicosocial, i també a la seua estabilitat i persistència. D'altra banda, ha de constatar l'absència de trastorns de personalitat que puguen influir, de manera determinant, a l'existència d'aquesta dissonància.

9 La «disfòria de gènere» és el sentiment de pertànyer a un gènere diferent de l'assignat en el moment del naixement. Gràcies a la lluita d'associacions LGBTI per la despatologització *trans*, la transsexualitat ha deixat de ser considerada una malaltia mental per part de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), tot i que encara es considera una «incongruència de gènere» i així consta en els manuals per tal que qui vulga rebre tractament mèdic, pugui fer-ho.

10 Per a la rectificació registral del sexe, no cal que el tractament mèdic haja inclòs cirurgia de reassignació sexual.

En aquest sentit, i per tal de fer efectiu el dret d'aquelles persones que, com hem vist, en el seu procés de transició cap al gènere sentit no volen sotmetre's a un tractament hormonal o quirúrgic (a què obliga actualment la normativa estatal), o que es troben en aquest procés de transició, es desplega la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, que dota de contingut a la definició de **nom d'ús comú o elegit**, que és aquell que tria la persona d'acord amb la seua autodeterminació de gènere (art. 1).

El contingut del dret d'autodeterminació de gènere de les persones que manifesten una identitat de gènere sentida diferent de l'assignada en el moment del naixement és explicat i detallat amb més profunditat a continuació.

Contingut del dret d'autodeterminació de gènere (art. 3)

El dret humà a l'autodeterminació de la identitat de gènere implica el dret de cada persona a construir per a si mateixa una autodefinició respecte de la seua identitat de gènere.

Així ho recullen de manera expressa els Principis de Yogyakarta de l'any 2007, una mena de carta global pels drets LGBTI que aplega una sèrie de estàndards sobre l'aplicació de la legislació internacional de drets humans en relació amb l'orientació sexual i la identitat de gènere, amb la finalitat d'orientar la interpretació i aplicació de les normes del dret internacional dels drets humans i establir uns límits bàsics que eviten els abusos i protegeixen els drets de les persones LGBTI.

Es reconeix així el dret al reconeixement de la personalitat jurídica:

«Tot ésser humà té dret, pertot arreu, al reconeixement de la seua personalitat jurídica. Les persones en tota la seua diversitat d'orientacions sexuals o identitats de gènere han de gaudir de capacitat jurídica en tots els aspectes de la vida. L'orientació sexual o identitat de gènere que

cada persona definisca per a si és essencial per a la seua personalitat i constitueix un dels aspectes fonamentals de la seua autodeterminació, la seua dignitat i la seua llibertat.» (principi 3)

La identitat de gènere que cada persona defineix per a si mateix constitueix un dels aspectes fonamentals de la seua autodeterminació. Aquest és el fonament del dret d'autodeterminació de gènere de les persones que manifesten una identitat de gènere sentida diferent de l'assignada en el moment del naixement que promulga la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, en el seu article 1.

En definitiva, les persones tenen el dret a construir per a si una autodefinició sobre la seua identitat de gènere, essencial per a la seua personalitat, que constitueix un dels aspectes fonamentals de la seua dignitat i llibertat. En conseqüència, i segons que estableix l'article 5 de la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, tenen dret:

- al reconeixement de la seua identitat de gènere lliurement manifestada, sense la necessitat de prova psicològica o mèdica¹¹;
- al lliure desenvolupament de la seua personalitat, d'acord amb la seua identitat i expressió de gènere;
- a ser tractades de conformitat a la seua identitat de gènere en tots els àmbits públics i privats;
- que es respecte i protegisca la seua integritat física i psíquica, així com les seues decisions en relació amb la seua identitat i expressió de gènere¹²;

11 «Cap persona no pot ser obligada a sotmetre's a procediments mèdics, inclosa la cirurgia de reassignació de sexe, l'esterilització o la teràpia hormonal, com a requisit per al reconeixement legal de la seua identitat de gènere», segons que estableixen els Principis de Yogyakarta.

12 «Cap persona no pot ser sotmesa a pressions per ocultar, suprimir o negar la seua identitat de gènere», segons que estableixen els Principis de Yogyakarta.

- i que es protegisca l'exercici efectiu de la seua llibertat i no patir discriminació per motiu d'identitat o expressió de gènere en tots els àmbits de la vida.

Per tal de fer efectiu el dret d'autodeterminació de les persones que manifesten una identitat de gènere sentida diferent de l'assignada, la Universitat de València ha elaborat aquest protocol, que obliga a reconèixer, identificar i tractar les persones de conformitat amb la seua identitat de gènere sentida. Aquesta norma garanteix el respecte i la protecció de la seua integritat i l'exercici efectiu de la seua llibertat, com és ara l'elecció del nom propi, i a aquest efecte habilita els mecanismes necessaris per adequar-hi la documentació administrativa d'exposició pública, on ha de constar el nom triat per la persona, amb el consentiment, si escau, dels seus representants legals, tot i que no s'haja procedit a la rectificació registral.

Seguint la legislació vigent, la Universitat de València ha de garantir el respecte i la protecció del dret a la igualtat i la no-discriminació per qüestions relacionades amb l'orientació sexual, la identitat de gènere, l'expressió de gènere o el desenvolupament sexual, en qualsevol de les seues manifestacions. A aquest efecte, ha d'oferir atenció, protecció i suport a l'estudiantat, personal docent i investigador i personal d'administració i serveis que puga ser objecte de discriminació davant supòsits d'assetjament o violència per LGTBIfòbia en el si de la comunitat universitària, d'acord amb el que estableix l'article 5 del capítol 1 del protocol.

CAPÍTOL 1. PLA D'ACTUACIONS

Àmbit d'actuacions (art. 4)

Com s'explica en el preàmbul, aquest protocol forma part d'una iniciativa en matèria d'igualtat en la diversitat, fruit d'un conveni de col·laboració amb la Generalitat, per al foment d'activitats de formació, recerca, divulgació i sensibilització entorn de la diversitat afectivosexual, familiar i de gènere entre la comunitat universitària.

En aquest apartat s'explicita la necessitat de realitzar un pla d'igualtat en la diversitat, fruit d'un diagnòstic de situació de les diferents realitats de la diversitat de la comunitat universitària. Aquest pla d'igualtat en la diversitat ha de fixar els objectius concrets que s'han d'assolir, les estratègies i les pràctiques que s'han d'adoptar per a la seua consecució, així com l'establiment de sistemes eficaços de seguiment i avaluació dels objectius fixats.

Per a la consecució d'aquests objectius, la Universitat de València, entre altres, ha de promoure accions de sensibilització, divulgació i formació entorn de la diversitat, especialment de la diversitat afectivosexual, de gènere i familiar; ha de prestar atenció, acompanyament i suport en el seu àmbit d'actuació a qualsevol membre de la comunitat universitària durant el procediment de canvi de nom i/o procés de transició i a aquelles persones que puguen ser objecte de discriminacions, d'acord amb el que estableix l'article 5 del capítol 1 del protocol; i ha d'adoptar mesures de suport a la realització d'estudis i projectes d'investigació sobre identitat de gènere, expressió de gènere, diversitat sexual i familiar en tots els seus vessants, alhora que pot impulsar l'existència de grups d'investigació especialitzats en identitat i expressió de gènere o la creació d'una càtedra.

L'actualitat i les actuacions específiques en matèria d'igualtat en la diversitat es fan públiques mitjançant el web:
www.uv.es/diversitats

Actuacions davant l'assetjament o comportaments LGTBIfòbics (art. 5)

Fins que no hi haja norma expressa, les actuacions davant l'assetjament per raó d'orientació sexual, identitat o expressió de gènere, així com actituds o comportaments LGTBIfòbics, s'inicien amb la presentació d'una queixa o denúncia davant la Sindicatura de Greuges (que actua com a finestra d'entrada única de detecció de l'assetjament) o davant de qualsevol òrgan de la universitat.

A tots els efectes, s'hi aplica supletòriament, i en tot allò que no siga contrari a aquest protocol, tot el que hi ha establert en el Protocol d'actuació davant l'assetjament sexual i per raó de sexe de la Universitat de València que estiga en vigor.

Accés i ús de les instal·lacions universitàries (art. 6)

La Universitat ha de garantir l'accés i l'ús de les instal·lacions universitàries d'acord amb la identitat de gènere sentida, inclosos els lavabos i els vestidors, de totes les persones, i ha d'adaptar, si cal, els espais per fer efectiu aquest dret. Com hem dit adés, cal pensar en la situació d'incomoditat que diàriament viuen les persones *trans*, i també les persones *intersex*, als vestidors de la nostra universitat. Per garantir aquest dret, la Universitat de València ha d'estudiar la disponibilitat i la distribució d'aquest equipament, així com la possibilitat i la viabilitat que siguin unisex. En qualsevol cas, els lavabos i els vestidors han de ser inclusivament i garantir la privadesa dins del seu interior.

CAPÍTOL 2. CANVI DE NOM

En aquest capítol es descriuen les dues formes possibles de canvi de nom que es poden sol·licitar (que són independents i compatibles): **canvi de nom d'ús comú** i **canvi de nom d'ús legal**, i també els efectes d'aquests canvis. Els tràmits són gratuïts en els dos casos, i en cap cas impliquen l'obligació d'aportar o acreditar qualsevol tipus de documentació mèdica.

I. Canvi de nom d'ús comú

Canvi de nom d'ús comú o elegit (art. 7)

El canvi de nom d'ús comú implica el dret de la persona a ser tractada i identificada d'acord amb el nom triat a sol·licitud d'aquesta (o si és el cas, dels seus representants legals), de conformitat amb la seua identitat de gènere.

L'art. 1 de la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, garanteix aquest dret sense que siga necessari haver rectificat prèviament les dades en el registre civil i sense la necessitat d'aportar o acreditar cap tipus de documentació —sense perjudici del que disposa el Decret 102/2018, de 27 de juliol, del Consell, de desplegament de la Llei 8/2017, integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana en relació amb la documentació administrativa lliurada a petició de les persones *trans*. La presentació d'aquesta targeta per sol·licitar canvi de nom d'ús comú no és obligatòria però, en cas que es presente, es pot adjuntar a l'expedient, sense oblidar que aquest no constitueix un requisit obligatori que s'haja de demanar en altres casos.

De nou, cal precisar que la petició de canvi de nom d'ús comú no comporta necessàriament una sol·licitud posterior de canvi de nom d'ús legal. Hi ha persones que, com hem vist, en el seu procés de transició cap al gènere sentit no volen sotmetre's a un tractament hormonal o quirúrgic, a què obliga actualment

la normativa estatal, i mentre siga així, no poden modificar les seues dades registrals.

Els tràmits per al canvi de nom d'ús comú han de ser gratuïts, inclosos, si s'escau, la reexpedició del carnet universitari (amb fotografia si així se sol·licita) i els altres certificats sense validesa oficial que s'hagen d'expedir de nou, per exemple certificats o comunicats acadèmics, o qualsevol altra prestació personalitzada que no tinga caràcter oficial.

Tractament administratiu de la identitat de gènere sentida (art. 8)

D'acord amb el que disposa l'article 9 de la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat Valenciana, no s'ha d'alterar la titularitat jurídica dels drets i obligacions que corresponguen a la persona ni s'ha de prescindir del número del document nacional d'identitat o document equivalent, sempre que aquest hi haja de figurar.

Efectes del canvi de nom d'ús comú (art. 9)

1. El canvi de nom d'ús comú ha de tenir efectes exclusius en les actuacions i els procediments interns de la Universitat de València, especialment en aquells d'exposició pública que es relacionen, sense caràcter exclusiu, a continuació:
 - En el cercador de persones, en la intranet i en les diferents plataformes corporatives (entorn d'usuari, aula virtual, ENTREU, portal de l'empleat, etc.).
 - En les llistes de classe per a comunicacions i qualificacions acadèmiques.
 - En l'adreça de correu electrònic, nom associat i àlies.
 - En el carnet universitari (amb nova fotografia, si s'escau).
 - En els censos electorals.
 - En les resolucions administratives, segons corresponga.

- I en qualsevol altra prestació personalitzada que no tinga caràcter oficial.
2. Per fer efectiu el dret d'autodeterminació de gènere de les persones que així ho sol·liciten, la Universitat de València ha d'habilitar els mecanismes administratius oportuns i coordinats per adaptar els arxius, les bases de dades i la resta de fitxers de l'administració i eliminar el caràcter públic d'aquelles dades que facen referència al passat en què conste un gènere diferent del manifestat.
 3. Pel que fa a l'expedició de títols universitaris o documents de caràcter oficial relatius a les persones que hagen sol·licitat un canvi de nom d'ús comú segons preveu aquest protocol, s'han de mantenir les dades d'identitat registrades a efectes oficials, d'acord amb el que estableix la Llei 3/2007, de 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones.

II. Canvi de nom d'ús legal

Canvi de nom d'ús legal o registral (art. 10)

En el moment que la persona (o si és el cas, els seus representants legals) modifica les seues dades en el document nacional d'identitat o equivalent i presenta una sol·licitud acompanyada de la nova documentació, s'ha de procedir a canviar el seu nom legal de les bases de dades de la universitat.

Aquests tràmits són gratuïts i impliquen l'obligació d'acreditar el canvi de nom de forma oficial, mitjançant còpia del nou document nacional d'identitat o equivalent. La targeta a què fa referència el Decret 102/2018, de 27 de juliol, del Consell, de desplegament de la Llei 8/2017, integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana, no té validesa a aquest efecte.

Efectes del canvi de nom d'ús legal (art. 11)

El canvi de nom d'ús legal ha de tenir efectes en tots els documents oficials i de gestió administrativa de la Universitat de València. Aquests canvis comprenen, a més dels que s'enumeren en l'apartat 1 de l'article 9, tota la documentació oficial (títols i certificats acadèmics de caràcter oficial).

Reexpedició de títols o documents oficials (art. 12)

La nova tramitació i expedició de títols i documents oficials amb data anterior a la rectificació registral es fa a petició de la persona interessada, d'acord amb el que estableix la Llei 3/2007, de 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones. Els tràmits són gratuïts i impliquen l'obligació d'acreditar la rectificació registral amb una còpia del nou document nacional d'identitat o equivalent.

És important assenyalar que la reexpedició de títols no és possible si s'al·lega canvi de nom d'ús comú. La targeta a què fa referència el Decret 102/2018, de 27 de juliol, del Consell, de desplegament de la Llei 8/2017, tampoc no té validesa a aquest efecte.

CAPÍTOL 3. PROCEDIMENT

Sol·licitud (art. 13)

La persona interessada (o si és el cas, els seus representants legals) ha de sol·licitar el canvi de nom i/o reexpedició de títols o documentació oficial a través d'una instància general o d'acord amb els formularis corresponents, disponibles al web del vicerectorat amb competències en matèria de diversitat.

En el cas de primera matrícula de l'estudiantat o en el moment de l'ingrés o alta del PAS o PDI que no haja realitzat el canvi de nom d'ús legal, s'ha de fer d'acord amb les dades que figuren en el seu document nacional d'identitat o document equivalent, de conformitat amb la legislació vigent. Amb la finalitat que el seu nom d'ús comú aparega en la documentació administrativa associada, se li n'ha de facilitar informació i lliurar-li instància general o el formulari corresponent perquè faça la petició.

Presentació (art. 14)

La presentació de la sol·licitud implica l'acceptació i el consentiment informat per iniciar els tràmits oportuns en els termes d'aquest protocol.

Una vegada emplenada i signada, la sol·licitud s'ha de presentar, juntament amb la documentació requerida, per registre d'entrada al centre o servei corresponent. Aquesta petició es deriva al vicerectorat amb competències en matèria de diversitat, que actua com a finestra d'entrada única a fi de preservar la confidencialitat del procediment i activar la coordinació amb la resta de serveis implicats.

Execució (art. 15)

Rebuda la sol·licitud, es comunica la correcta recepció a l'adreça electrònica que s'ha fet constar, i s'inicia el

procediment per començar la nova acreditació i els possibles canvis en la documentació administrativa en coordinació amb la resta de serveis universitaris implicats en cada cas.

Una vegada realitzats els canvis, les unitats gestores i/o serveis implicats informen al vicerectorat amb competències en matèria de diversitat i aquest, al seu torn, ha de comunicar la resolució a la persona sol·licitant en el termini màxim d'un mes.

Tractament de les dades personals (art. 16)

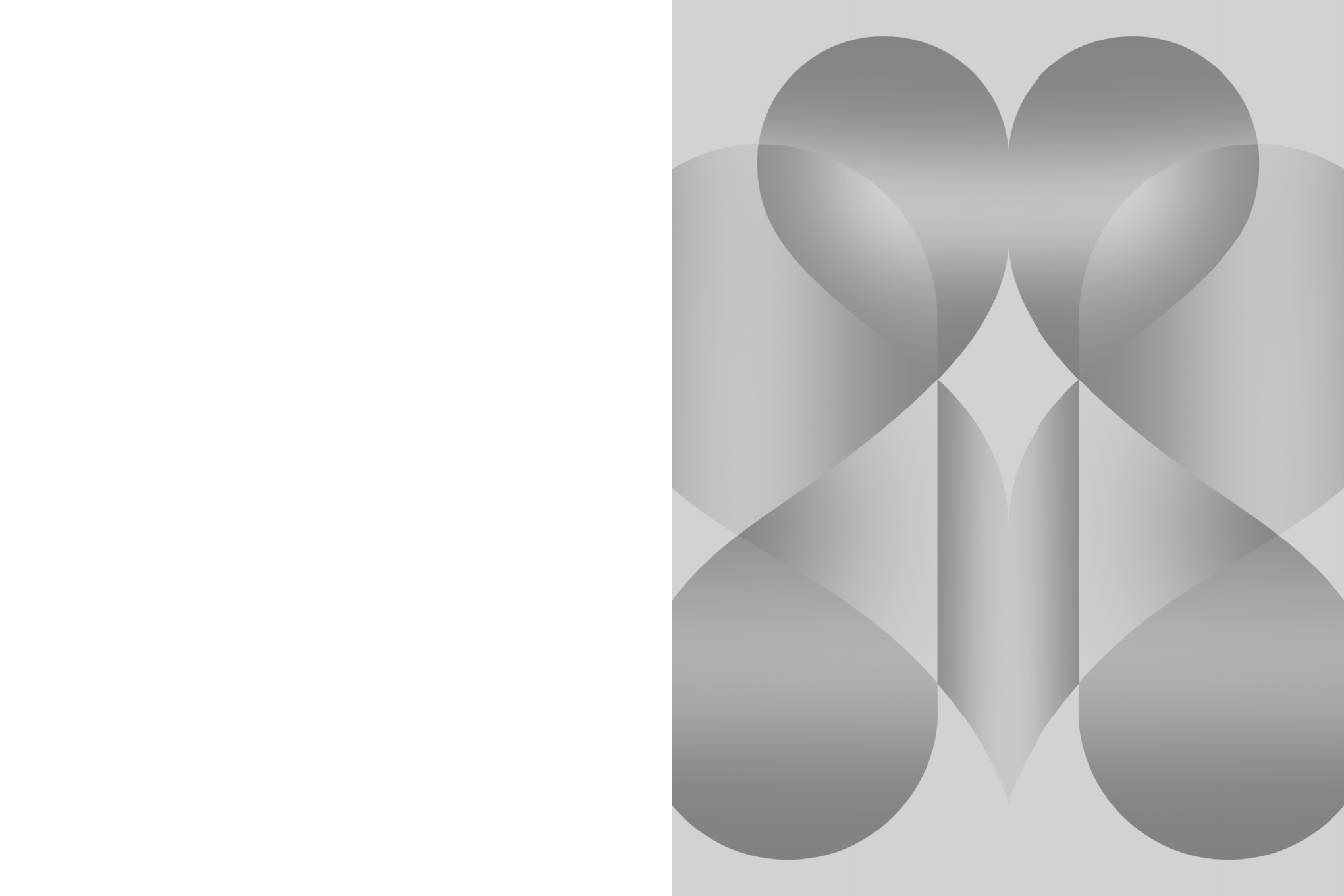
Pel que fa al tractament de les dades personals, de caràcter sensible, s'ha de garantir la confidencialitat de les dades tractades en els expedients en els termes que preveu la normativa vigent.

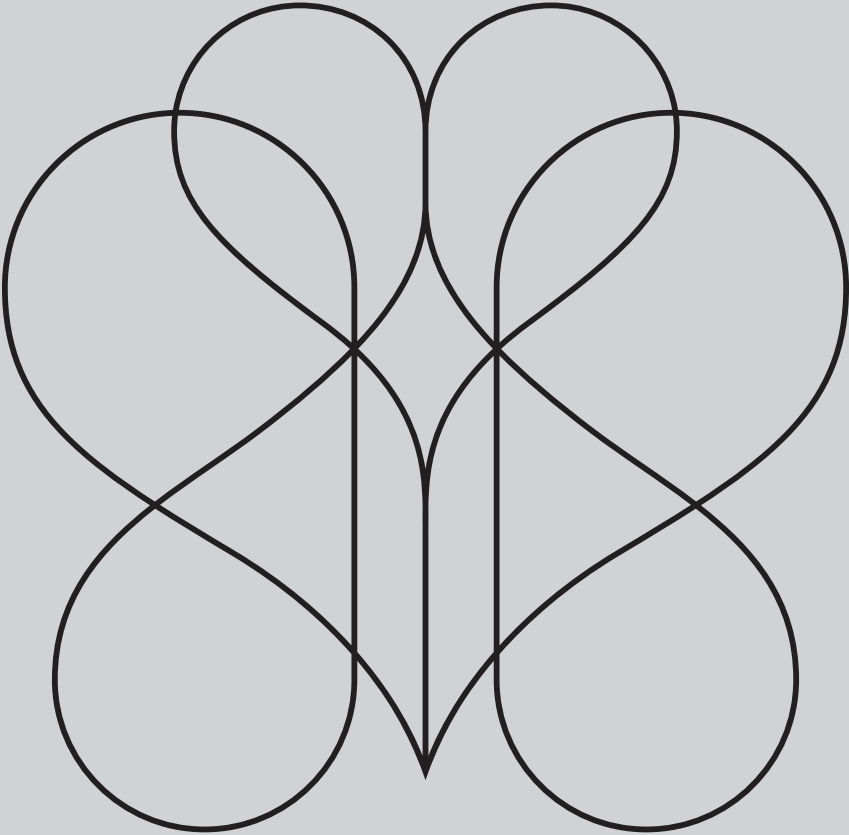
DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

S'ha de garantir el funcionament dels actuals serveis que es presten a les persones que formen part de la comunitat universitària que manifesten una identitat de gènere sentida diferent de l'assignada fins que s'habiliten els mecanismes administratius oportuns i coordinats per adaptar els arxius, les bases de dades i la resta de fitxers de l'administració i que, en tot cas, no pot ser superior a sis mesos comptadors a partir de l'entrada en vigor d'aquesta normativa.

DISPOSICIÓ FINAL

Aquest protocol de la Universitat de València entra en vigor l'endemà de la seua publicació en el Diari Oficial de la Generalitat València.

diversitats